

Mooi en Lelijk

Probeer 'out of the box' te denken

Sand Hills.

De redactie heeft het neusje van de zalm van de Nederlandse golfbaanarchitectuur uitgedaagd om een bijdrage te leveren aan dit vakblad. De komende edities vragen we hen om hun oordeel te geven op thema's die leven in de golfbaanarchitectuur en op de golfbanen. Ditmaal stelden we aan Michiel van der Vaart de vraag: 'Wat is mooi en wat is lelijk uit het oogpunt van architectuur op de golfbaan?' Voor een golfbaanarchitect geldt toch dat zijn golfbaanonderwerp er mooi bij ligt en dat greenkeepers 'zijn kindje' onderhouden zoals hij dat ooit bedacht heeft? Zie hier de visie van Michiel van der Vaart.

Auteur: Michiel van der Vaart, Jol Golf Design

Mooi en lelijk. Over smaak valt niet te twisten... of toch wel? Of kunnen we het inkaderen? Bestaat er wel een soort van standaard? In dit artikel ga ik daar een antwoord op geven. Misschien hopen we wel dat er geen standaard is, want: Lang leve het individu! Het is juist heel hip dat iedereen lekker 'zichzelf' is en doet waarin hij of zij zin heeft. Op het eerste blik is dat inderdaad zo. Iedereen is met zijn telefoon of laptop aan het Twitteren en Hyvesen. Maar als je het van een grotere hoogte bekijkt, heeft bijna iedereen wel dezelfde iPhone en ook staan we in lange rijen om dezelfde 'Uggs' aan te schaffen. Groepsgedrag is iets wat mens eigen is. Dat zit in de genen.

Over ingrediënten

Gelukkig vindt niet iedereen hetzelfde leuk, anders had ik nu wel kunnen stoppen! Want dan hadden we geen golfbaanarchitectuur gekend en was de tweestrijd 'mooi en lelijk' geëindigd in een 0-0 stand. Bestaat het ideale landschap, bestaat de ideale omgeving, bestaat er een

omgeving waar nagenoeg iedereen zich thuis voelt? Ik denk dat ik weet wat de ingrediënten moeten zijn om een dergelijke omgeving te creëren. Het zit er al van oudsher in dat wij, Nederlanders, graag laten zien dat wij het landschap domineren. We gaan voor strakke dijken, liefst met een dwangmatige rij bomen en kaarsrechte sloten om de 60 meter. Als het maar functioneel, doelmatig, efficiënt ritmisch, geometrisch en symmetrisch is.

Laten dát nu precies de elementen zijn die ik niet vind passen in mijn visie van een fraaie omgeving waarin je helemaal tot rust kunt komen. Een omgeving waar je je even los kunt maken van je dagelijkse beslommingen, De Golfbaan!

Geluk!

We hebben er als creatieve natie weer een oplossing voor gevonden: Het Poldermodel. Nergens in de wereld vind je dan ook golfbanen als Spaarnwoude, Hitland en Heemskerk. Ze zijn een combinatie van de Nederlandse visie op het beheersen en domineren van wat wij dan al snel

'Natuur' noemen. 'n Beetje rechte sloten, een paar knotwilgen bijna in een rijtje. De knotwilg is wellicht het symbool van het Nederlandsche Landschap. Vooral de mooie oude exemplaren met sprookjesachtige gaten en kronkels, lekker grillig..... Wat doen ze het goed. Maar wel effectjes om de twee jaar flink terugzetten!

In de Verenigde Staten is er een onderzoek gehouden onder 1.000 burgers en men heeft hen gevraagd een ideaal landschap te omschrijven. U proeft het al! Ze omschreven een landschapsbeeld waar er een combinatie is van bomen, vijvers, vergezichten, intieme plekjes, meanderende beekjes en kronkelende paadjes..... De Hof van Eden! Laat dát nu de plek zijn waar we ook willen golfen! Natuurlijk zal het ideale landschap wanneer 1.000 Nederlanders dat omschrijven er in detail weer anders uitzien. De grote lijnen blijven echter hetzelfde. Wat is er nu mooier dan ook nog eens je favoriete hobby te beoefenen in de Hof wanneer we er toch zijn! Het Landschap voelt als een warme deken, alles is in harmonie met elkaar.

Ballyneal, hole 18.

Royal Country Down: bunker op de tweede hole.

Carya, approach.

Verbindende factor

Als je een golfbaan op een dergelijke manier gaat bestuderen, moet je dus eerst de grote lijnen herkennen en benoemen. Kijk naar het landschapstype: is er sprake van een poldergebied, zandgronden, veenontginning of heidegronden? Bij een fraaie golfbaan is er altijd een verbindende factor aanwezig. Een thema dat je constant terugvindt door de baan heen. Niet de individuele holes die telkens als een 'plaatje' worden benaderd. Bekijk bijvoorbeeld eens de glooiingen van de fairways op De Pan. Deze stoppen niet wanneer de fairway ophoudt, maar lopen door in het aangrenzende bos en vervolgen in de aangrenzende holes. De holes zijn als het ware over het landschap gedrapeerd. Naar mijn mening is dat sterk! Maar ook de beplanting vormt zo'n verbindend element. Gebruik over je gehele baan in de basis één en dezelfde combinatie plantmateriaal. Dat creëert rust. Laat details, futiliteiten achterwege en kijk naar het grote verhaal wat je wilt vertellen. Ga in de winter wanneer het net gesneeuwd heeft een kijkje nemen op de club. Vraag je dan eens hardop af waarom en of je de golfbaan als mooi ervaart. In die situatie zijn namelijk de overbodige details verdwenen onder een witte deken maar blijven de grote lijnen en structuren in stand. En? Zijn ze goed genoeg?

Natuur benaderen

Wat wij nastreven in onze ontwerpen en adviezen is om de natuur zo dicht als mogelijk is te benaderen. Zowel in vorm als beleving. Niet voor niets is mijn favoriete golfbaan De Noordwijkse. Misschien wel omdat het omringende woeste duinlandschap de golfbaan nietig maakt en lijkt op te slokken. Het is dat er gegolfd 'moet' worden! Je kunt je voorstellen dat wanneer je de natuur hier zijn gang weer laat gaan, je na een paar jaar hier niets meer van de golfbaan kunt herkennen! Sterker nog, een dergelijk voorbeeld ligt er! Niet ver van de boulevard van Noordwijk lag de oude Noordwijkse golfbaan. Nu zie je er nagenoeg niets meer van. Het is omdat ik tijdens het Europees congres van de EIGCA in Noordwijk verbleef en samen met Dirk Dekker, een Duitse collega en voormalig professioneel golfer, door dit stukje 'golfbaan archeologische terrein' liep. Hij wist zich nog precies de plekken te herinneren waarheen hij zijn bal speelde!

Karakter

De golfer wil afwisseling en als architect willen we graag dat de golfer zich herinnert waar hij ooit gespeeld heeft. De individuele holes moeten dus wél een eigen karakter hebben en zeker nooit op elkaar gaan lijken. We maken het onderscheid in lengtes van holes, maar 'de taal

van vormen' is wellicht de krachtigste methode om herkenbaarheid te genereren. De bunkers zijn hierbij wel de belangrijkste. Niet voor niets is mijn stelling: 'Bunkers zijn de ogen van een golfbaan'. Test het zelf maar eens. Bekijk een serie foto's van een aantal golfbanen en leg ze in volgorde van mooi naar minder mooi. De mooiste foto is die met de mooiste bunkervorm. En wanneer ik dezelfde foto's rangschik, zal ik de foto met de meest natuurlijke bunker bovenop leggen!

Natuurlijke bunkervorm

Hoe ziet zo'n natuurlijk bunkervorm er dan uit? Zo'n bunker is grillig en onvoorspelbaar gevormd. Deze bunkers kunnen ook een vage, ongedefinieerde grens hebben. En ja, zelfs het aanhaken van deze bunkers zouden we toch ook eens kritisch moeten bekijken.....

Ik heb me laten vertellen dat de Golfbaan Stensballegaard in Denemarken van architect Robert von Hagge hiermee aan het experimenteren is. Vooralnog zijn de meeste bunkers scherp gedefinieerd conform de R&A-regels. Er heerst ook een stevige discussie over het feit dat de grillige natuurlijke bunkers meer onderhoud zouden vergen. Dat vind ik grappig, want tot voor kort waren er helemaal geen voorbeelden van golfbanen in Nederland die echt grillige bunkers hadden. We weten dus amper wat het betekent voor

Duurswold Steendam JGD.

Erin Hills, 16e hole (par-3).

Golfbaanarchitect Michiel van der Vaart, Jol Golf Design.

"De golfer wil afwisseling en als architect willen we dat de golfer zich herinnert waar hij ooit gespeeld heeft"

het onderhoudsbudget. Het was dan ook een groot genoegen te horen dat de firma Heijmans Sport & Groen de uitdaging aanging op golfbaan De Stippelberg. Met nagenoeg dezelfde financiële middelen gaat men compleet andere bunkers onderhouden. De bunkers op De Stippelberg krijgen deels ook ruig begroeide randen: hoog gras en heide. Het hoge gras hopen we in de toekomst hooguit eens per twee jaar te hoeven weghalen! Alleen aan de fairwayzijde wordt gemiddeld één derde van de omtrek kort gemaaid, zodat de ballen er 'lekker' in kunnen rollen. De randen worden zo minimaal mogelijk onderhouden. De randen worden met een spade gestoken, lekker lomp!

Out of the box

Deze andere kijk op bunkervorm en -onderhoud vergt ook een aanpassing van de golfer. De mooiste opmerking die ik heb gehoord is: "Wanneer maken jullie het af?" Alle veranderingen zijn moeilijk. Het is daarom voor een nieuwe golfbaan vele malen eenvoudiger de mooie ruige bunkers te presenteren. Het publiek is nieuw en had eerst niets. Lastiger is een bestaande, gesettelde baan

Stippelberg hole 13.

"Wanneer maken jullie het af?"

om te vormen en golfers te laten wennen aan nieuwe ideeën. Iedereen weet wat hij 'mooi' of 'lelijk' vindt. Maar niet iedereen heeft er verstand van wat mooi of lelijk is. Durf kritisch te zijn zonder schroom. Denk 'out of the box'. Maar onderhoud altijd één ding: bij golfen gaat het om een spelletje om van a naar b te komen, in zo weinig mogelijk slagen. Hoe mooi is dat!